

BEOGRAD

Bojana Plemić

BORA ILJOVSKI, Ponovo i uvek: slike i crteži 1967 – 2005.

Muzej savremene umetnosti, 9. 09 – 29. 10. 2006.

Kustos izložbe Branislav Dimitrijević

Bora Iljovski predstavlja svakako jednu od najautentičnijih umetničkih pojava savremene likovne scene. Umetničku aktivnost 70-ih i 80-ih godina, kruniše učešćem na Venecijanskom bijenalu 1982. godine, a upravo održana retrospektivna izložba u Muzeju savremene umetnosti, kustosa Branislava Dimitrijevića, pod simboličnim nazivom Ponovo i uvek, koja prati njegov rad kroz gotovo četiri decenije unazad, pruža nam mogućnost uvida u razvoj sasvim osobenog slikara, njegovog lutanja, istraživanja, sazrevanja i neumornog ponovnog traženja kroz radost umetničke igre, na šta upravo aludira i pomenuti naziv izložbe.

Izuzetno veliki broj radova u postavci koja obuhvata crteže, akvarele i ulja na platnu čija dimenzija varira sve do pronalaženja standardnog formata ovog umetnika u dimenziji 200 x 300 cm, negde sredinom 80-ih godina, obuhvata sve značajnije radove Iljovskog, kao pojedinačne instance njegovog homogenog razvoja. Najraniji izloženi radovi nastajali neposredno nakon studija, bliski su tada aktuelnoj novoj figuraciji koja uspostavlja odnos sa običnim predmetima ili figurama, odnosno sa iskustvima urbanog života. Ali već tu u okvirima karikaturnih kontura, figura kod Iljovskog kreće u redukciju, do gotovo dvodimenzionalne forme koju pokriva jedna novotkrivena ornamentika. U daljim radovima tokom 70-ih godina figura potpuno nestaje, ali zato predmet postaje dominantan. Iako Iljovski zbog specifičnog životnog puta kako je to poznato iz njegove biografije¹, nije mogao biti izložen nekom direktnom uticaju aktuelnog u umetnosti, ova njegova faza bliska je pop-artu. Ta se srodnost ovde ne ogleda u pomenutom pokretu kao umetničko-idejnom uzoru već više kao simptomu vizuelne kulture 60-ih godina.

Sredinom 70-ih godina nastupa nova faza u umetnikovom radu, koja zapravo realizuje materijalizaciju po njemu samom najdominantnijeg uticaja na njegovo slikarstvo: uticaja džez muzike. Nov asocijativni izraz kroz ritmičnost linija, oblika i boja ukazuje na srodnost sa muzičkim formama. Zatim sledi period eksperimentisanja sa slovima kao simbolima likovnog jezika i dominantnom formom kroz poigravanje značenjima,

da bi krajem decenije eksperimentisao sa geometrijskim oblicima, trakama iste debljine, a različitih boja koje povezuje dodirivanjem ili preklapanjem.

Početak nove decenije on potpuno usvaja svoj slikarski princip: slike su zapravo naslikani crteži. Standardizuje se format a boja je dominantna, ona oživljava ostajući dosledno nemimetička, čista i autonomna. Slika Ponovo i uvek nastala 1986. god. specifična je po uvećanju karakterističnog prepleta linija, po pojavi zatvaranja linija i formiranja povezanih oblika koji daju neku vrstu sopstvene vegetacije, krajnje originalne u odnosu na bilo koju prepoznatljivu formu iz prirode. Naziv slike nosi u sebi posebnu simboliku primenljivu na čitav opus Iljovskog: radi se o slikarstvu koje se stalno obnavlja, koje kao da sa svakom novom slikom počinje iz početka a uvek je spremno da ostane dosledno svom obnavljanju. Baš kao što pogled na njegove slike čini lavirint neprekinute linije, čiji je početak istovremeno i njen kraj, i obrnuto.

Umetnost Bore Iljovskog svet je za sebe, specifičan umetnički sistem sa zakonitostima sopstvenog razvoja. Svaka je njegova slika idealna i neponovljiva. Njegovi radovi nastaju na osnovu intuicije koja je realizacija određenog umetničkog impulsa. Upravo je i veza sa modernističkim evropskim slikarstvom kojem njegove slike pojavno pripadaju više intuitivna, nego akademska. Radi se o jedinstvenosti vizije koja nema paralelu sa bilo kojim drugim umetnikom ili pojavom u istoriji umetnosti, ako ne u formalnom pogledu, a ono barem u onom suštinskom, idejnom smislu.

Slikarstvo Iljovskog teško je i nezahvalno odrediti ili bolje reći zatvoriti u definiciju apstraktnog slikarstva kome jeste najbliži. Sa druge strane, pročišćenost njegovog izraza otvara još jedan problem: problem dekorative. Iako se stalno poigrava sa ornamentom, Iljovski ga zadržava u granicama kontrolisanog slikarskog motiva. Dekorativnost sama po sebi mu nije cilj. Ona je prateća pojava postignute sublimacije i osobenog likovnog jezika gde harmonija proistekla iz ritmičnosti elemenata neizostavno vodi lepom, ugodnom utisku kod posmatrača.

Na kraju, kao zaključak se nameće činjenica da uprkos problemima koje pokreće i uprkos nemogućnosti uklapanja, odnosno preciznijeg definisanja u okvirima prepoznatljivih tokova moderne umetnosti, danas baš ovakvi izolovani autorski opusi, poput stvaralaštva Bore Iljovskog, imaju sposobnost da učine slikarstvo mogućim van svih postojećih i poznatih nam određenja.

¹ Ponovo i uvek, Bora Iljovski – slike i crteži 1967 – 2005., katalog izložbe MSU, Beograd, 2006., str.121–125;